

Uppdrag att minska långtidsarbetslösheten

Återrapport 1

Arbetsförmedlingen
Författare: Avdelningen Stärka förutsättningar
Datum: 2023-03-15
Diarienummer: Af-2022/0104 2982

Förord

Denna rapport har tagits fram med anledning av regeringsuppdraget att minska Långtidsarbetslösheten som Arbetsförmedlingen fick 2022. Detta är den första återrapporten av fyra, och fokuserar på hur myndigheten har förberett arbetet.

Regeringen uppdrar åt Arbetsförmedlingen att under 2022 förbereda för att fr.o.m. 2023 förstärka stödet till personer som är långtidsarbetslösa, särskilt i områden med socioekonomiska utmaningar. Dessa områden ska definieras med utgångspunkt i det socioekonomiska indexet som Statistiska centralbyrån (SCB) och Delegationen mot segregation (Delmos) har tagit fram. Arbetsförmedlingen ska möjliggöra fler bokade möten och fler personalintensiva insatser. Arbetsförmedlingen ska även öka beslutskapaciteten. Arbetsförmedlingen ska förstärka stödet till långtidsarbetslösa, bland annat genom ökad fysisk lokal närvaro och tillgänglighet som sker i egen regi, genom servicekontor eller genom samverkan med kommuner för att till exempel förbättra möjligheterna för planering av stöd. Dessa åtgärder ska bidra till att öka övergångarna till arbete eller utbildning. Arbetsförmedlingen ska även stärka den strategiska och operativa samverkan med kommuner avseende stöd till långtidsarbetslösa personer som är i behov av förstärkt stöd. Arbetsförmedlingen ska vidare aktivt verka för fungerande samverkanslösningar med olika relevanta aktörer, inklusive kommuner och idéburna aktörer, till exempel genom överenskommelser.

I genomförandet av uppdraget ska Arbetsförmedlingen beakta uppdraget om att analysera och redovisa behov hos långtidsarbetslösa som står särskilt långt från arbetsmarknaden (A2022/00331). Arbetet med samverkan ska ta sin utgångspunkt i uppdraget om samverkan med kommuner och Delegationen för unga och nyanlända till arbete i Arbetsförmedlingens regleringsbrev för 2022, inklusive vidareutveckling av samverkan med kommuner i regionala, flerkommunala eller lokala överenskommelser samt den samverkansmodell som Arbetsförmedlingen arbetar med att ta fram. Arbetsförmedlingen har i regleringsbrevet för 2022 i uppdrag att öka den kontinuerliga fysiska närvaron för ett likvärdigt stöd och en likvärdig service i hela landet. Det förstärkta stödet till långtidsarbetslösa är ett led i att säkerställa likvärdigt stöd och service i hela landet. Vidare ska Arbetsförmedlingen hålla sig informerad om uppdraget att öppna nya servicekontor som regeringen lämnade till Statens servicecenter den 27 maj 2021 (Fi2021/02151).

Uppdraget ska redovisas till Regeringskansliet (Arbetsmarknadsdepartementet) senast den 15 mars 2023, den 15 mars 2024, den 13 mars 2025 samt den 13 mars 2026. Dessa redovisningar ska bland annat innefatta en redogörelse för hur stödet till långtidsarbetslösa har förstärkts i olika delar av landet. Redogörelsen ska omfatta vilken typ av stöd som har givits samt myndighetens samlade bedömning av i vilken grad det ökade stödet har bidragit till att fler långtidsarbetslösa har kommit i arbete eller närmat sig arbetsmarknaden.

Beslut i ärendet har fattats av generaldirektör Maria Mindhammar. Föredragande har varit kvalificerad handläggare Maria Andersson, avdelningen Stärka förutsättningar. Övriga som deltagit i den slutliga handläggningen av ärendet är avdelningschef Maria Kindahl, avdelningen Stärka förutsättningar och Tove Elvelid, VO-direktör Lokal arbetsmarknad. Beslutet är fastställt digitalt i Diariet och saknar därför namnunderskrifter.

Maria Mindhammar, generaldirektör

Maria Andersson, kvalificerad handläggare

Innehåll

Förord	3
Sammanfattning	6
1 Inledning	8
1.1 Definitioner	8
1.2 Så kan Arbetsförmedlingen använda socioekonomiskt index och områdestyp	9
1.3 Disposition	10
2 Bakgrund	10
2.1 Uppdrag som knyter an till arbetet att minska långtidsarbetslösheten	11
3 Stärkt stöd till långtidsarbetslösa	13
3.1 Stärkt lokalt stöd	13
3.2 Fler personalintensiva insatser	15
3.3 Ökad beslutskapacitet	17
3.4 Stärkt samverkan med kommunerna samt utvecklat arbete med överenskommelser med andra aktörer	18
4 Beslutade åtgärder 2023	21
4.1 Åtgärder för ett förstärkt grundläggande stöd till långtidsarbetslösa	22
4.2 Åtgärder för ett förstärkt fördjupat stöd till långtidsarbetslösa	24
5 Arbetsförmedlingens samlade bedömning samt avslutande kommentarer	28

Sammanfattning

Arbetsförmedlingens prioriteringar för att motverka långtidsarbetslöshet har sin främsta utgångspunkt i mål och uppdrag i Arbetsförmedlingens regleringsbrev, andra uppdrag och vad som framkommer i myndighetens instruktion.

Under 2022 har information och kunskap samlats in om myndighetens pågående och planerade aktiviteter. I arbetet har hänsyn tagits till uppdraget till Arbetsförmedlingen att analysera och redovisa behov hos långtidsarbetslösa som står särskilt långt från arbetsmarknaden. Utifrån detta presenteras det i återrapporten sex aktiviteter som Arbetsförmedlingen kommer att prioritera under 2023 i syfte att minska antalet långtidsarbetslösa. Aktiviteterna är:

- Arbetssökandes planering
- Fysiska möten som bidrar till likvärdig service
- Matchning från dag 1 i socioekonomiskt utsatta områden
- Behovsprövat stöd
- Samstart 2.0
- Ökat antalet platser på SIUS-programmet.

Syftet med att prioritera dessa aktiviteter är att förstärka myndighetens övergripande arbete för att minska långtidsarbetslösheten genom att sätta extra fokus på insatser och områden som forskning och evidens visar har effekt och som myndigheten bedömer har förutsättningar att realiseras under 2023. De beslutade aktiviteterna kommer följas upp inom ramen för Arbetsförmedlingens verksamhetsplanering och kommer att kompletteras allt eftersom uppdraget fortskrider.

Med anledning av uppdraget har myndigheten vidareutvecklat strategiska frågor om hur myndigheten bäst arbetar för att möta behov i socioekonomiskt utsatta områden. Myndighetens bedömning är bland annat att samverka med kommunerna är ett kraftfullt verktyg för att möta behoven hos de långtidsarbetslösa och för att identifiera de områden som behöver prioriteras i arbetet.

De förberedelser som gjorts under 2022 inom ramen för uppdraget bedömer myndigheten leder till att långtidsarbetslösa kommer få tillgång till ett förbättrat stöd under 2023. Genom att förbättra den enskildes planering och tidigt identifiera hinder och behov av fördjupat stöd bidrar myndigheten till att förhindra långtidsarbetslöshet, samtidigt som aktiva åtgärder genom förstärkta förmedlingsinsatser i form av Matchning från dag 1 och utökad tillgång till SIUS-programmet för de med funktionshinder som påverkar arbetsförmågan bidrar till att bryta långtidsarbetslöshet. De aktiviteter som planeras ger sammantaget förutsättningar för fler som är eller riskerar långtidsarbetslöshet att komma i arbete och studier eller närma sig arbetsmarknaden under 2023. Inom ramen för uppdraget kommer myndigheten fortsätta att fördjupa sig i utmaningar och behov som är kopplade till områden med socioekonomiska utmaningar.

Myndigheten ser samtidigt ett behov av att peka på att uppdragets realiserbarhet beror av ekonomiska förutsättningar. Flera delar i uppdraget kommer vara resurskrävande. Arbetsförmedlingens utgångspunkt är att det kommer att vara ett fortsatt stort behov av insatser för att förhindra och bryta långtidsarbetslöshet.

1 Inledning

I mars 2022 fick myndigheten i uppdrag att från och med 2023 minska långtidsarbetslösheten genom att förstärka stödet till långtidsarbetslösa, särskilt i socioekonomiskt utsatta områden. Det förstärkta stödet ska innebära möjlighet till fler bokade fysiska möten och fler personalintensiva insatser. Därtill ska Arbetsförmedlingen öka beslutskapaciteten, öka den fysiska lokala närvaron och stärka den strategiska och operativa samverkan med kommuner och andra relevanta aktörer avseende stöd till långtidsarbetslösa. Uppdraget är komplext, brett och berör många delar av Arbetsförmedlingens verksamhet.

I genomförandeuppdraget är fokus på att stötta pågående initiativ och skapa samsyn i prioriteringar och vägval. Genom transparent arbete och med involvering av flera verksamhetsområden ska uppdraget fokusera på att skapa samsyn och förståelse för myndighetsgemensamma prioriteringar och ge förutsättningar för effektiv förändringsledning som omsätter planer i handling. Utifrån gjorda prioriteringar ska uppdraget samordna utveckling, implementering och rapportering.

Denna återrapport är den första av totalt fyra rapporter som ska lämnas under genomförandet av uppdraget. Denna första återrapport beskriver den initiala inventering som gjorts av utgångsläge och pågående utvecklingsarbete inom vart och ett av de områden där regeringen önskade ett förstärkt stöd. I arbetet har sex åtgärder identifierats som myndigheten kommer att sätta fokus på under 2023. De sex åtgärderna är en kombination av beprövade metoder som myndigheten har goda kunskaper om och förbättringsåtgärder som kan snabbas på. Arbetet med uppdraget att minska långtidsarbetslösheten, särskilt i områden med socioekonomiska utmaningar fortgår inom myndigheten. Under uppdragstiden kommer arbetet att utvecklas för att vid uppdragets slutredovisning beskriva hur myndigheten tagit sig an uppdraget i sin helhet.

1.1 Definitioner

Begreppet långtidsarbetslöshet har inte någon helt entydig innebörd, och definieras på olika sätt i olika sammanhang. Med långtidsarbetslösa avses i denna rapport inskrivna arbetslösa 16–64 år som varit utan arbete i mer än 12 månader om inte annat anges.

För att effektivt motverka långtidsarbetslösheten krävs ett aktivt arbete att både bidra till att fler långtidsarbetslösa får ett arbete eller påbörjar studier (bryta långtidsarbetslöshet) och till att färre blir långtidsarbetslösa (förhindra långtidsarbetslöshet). Särskilt de som varit arbetslösa mer än 24 månader behöver prioriteras.

Arbetsförmedlingen ser att arbetet för att bryta och förhindra långtidsarbetslöshet är sammankopplade. Rapporten kommer därför att redovisa både de åtgärder som förbereds och vidtagits som avser att öka stödet till de som är långtidsarbetslösa, och de åtgärder som förbereds och vidtagits för att öka stödet till de personer som riskerar att hamna i långtidsarbetslöshet.

1.2 Så kan Arbetsförmedlingen använda socioekonomiskt index och områdestyp

Ett särskilt fokus för uppdraget är områden med socioekonomiska utmaningar. Dessa områden ska definieras med hjälp av det socioekonomiska index som tagits fram av Delegationen mot segregation (Delmos) tillsammans med Statistiska centralbyrån (SCB).¹ Myndigheten bedömer att indelningen i socioekonomiska områdestyper skulle kunna användas för mer strategiska beslut och planering av verksamheten och skulle också kunna fungera som ett underlag vid beslut om resursfördelning.² Det är utifrån dessa bedömningar Arbetsförmedlingen tar sig an genomförandeuppdraget att öka stödet till långtidsarbetslösa, *särskilt i områden med socioekonomiska utmaningar*.

Områden med socioekonomiska utmaningar är sinsemellan mycket olika i sammansättning av befolkning och strukturella förutsättningar. Mer än hälften av Sveriges kommuner hade år 2020 ett eller flera områden med socioekonomiska utmaningar. Boendesegregation är således inget utpräglat storstadsfenomen, utan återfinns i många kommuner i Sverige.

Anknytningen till arbetsmarknaden är lägre i områden med socioekonomiska utmaningar. Andelen som förvärvsarbetar är betydligt lägre i områdestyp ett och två och något lägre i områdestyp tre jämfört med riket som helhet. Andelen unga som varken arbetar eller studerar är störst i områden med socioekonomiska utmaningar (områdestyp ett och två), men även socioekonomiskt blandade områden (områdestyp tre) har en högre andel unga som varken arbetar eller studerar jämfört med riket.³

Att ta hänsyn till geografiskt område för att förbättra träffsäkerhet i bedömningar och insatser är inte nytt för myndigheten. Redan idag ingår sammansättningen i postnummerområdet⁴ som variabler i det statistiska bedömningsstödet. Därmed kan individens förutsättningar sättas i relation till arbetsmarknadens behov i närområdet. Den geografiska enhet som används i bedömningsstödet är dock inte densamma som ligger till grund för Delmos indelning i områdestyper och som är den geografiska enhet som specificerats i uppdraget.

Samverkan med kommunerna inom ramen för det överenskommelsearbete som nu implementeras är en nyckel för att nå de långtidsarbetslösa i områden med socioekonomiska utmaningar. Myndigheten kommer i arbetet för att öka stödet till långtids-arbetsarbetslösa, särskilt i socioekonomiskt utsatta områden nyttja effekterna av överenskommelsearbetet. Därmed är myndighetens bedömning att de nya statistik-verktygen i viss utsträckning kan användas i Arbetsförmedlingens

---

¹ Det socioekonomiska indexet visar hur olika bostadsområden förhåller sig till varandra avseende socioekonomisk status. Utifrån detta index kategoriseras fem olika typer av områden: från områden med mycket stora socioekonomiska utmaningar (områdestyp 1) till områden med mycket goda socioekonomiska förutsättningar (områdestyp 5). Områdestyp 1 och 2 går under samlingsbegreppet områden med socioekonomiska utmaningar. 1 Områden med socioekonomiska utmaningar är sinsemellan mycket olika i sammansättning av befolkning och strukturella förutsättningar, och återfinns både i storstäder och glesbygdskommuner.

² Af-2022/0036 7165 Förstärkt arbete mot segregation, återrapport

³ DELMOS 2021/334 Segregation i Sverige – årsrapport 2021 om den socioekonomiska boendesegregationens utvecklingen i Sverige

⁴ Med avseende på bland annat inkomst, utbildningsnivå och arbetslöshet.

verksamhet. Verktøget skulle kunna användas i en del av de analyser som genomförs, till exempel för att beskriva sammansättning av inskrivna uppdelat efter områdestyp. En sådan analys kan sedan användas som ett kunskapsunderlag inför planering av viss verksamhet, exempelvis vad gäller den lokala fysiska närvaron, eller för planering av insatser i samverkan med andra aktörer såsom kommuner eller civilsamhällesorganisationer.

Identifierade utmaningar med det nya statistikverktyget

Myndigheten gör bedömningen att det i den operativa verksamheten finns större svårigheter att kunna ta hänsyn till i vilken områdestyp enskilda arbetssökande är bosatta. Det finns flera anledningar till denna bedömning. Till exempel är det av praktiska skäl svårt att åstadkomma då den information om bostadsområde (regionalt statistikområde) som behövs för att identifiera i vilken områdestyp en sökande är bosatt i, inte finns i Arbetsförmedlingens källsystem⁵.

Arbetsförmedlingens bedömning är därför att det krävs ytterligare arbete för att skaffa sig kunskap om hur kundernas behov i områden med socioekonomiska utmaningar ser ut, detta för att inriktning och planering av myndighetens operativa verksamhet även fortsättningsvis ska utgå från den arbetssökandes behov av stöd och hjälp, oavsett var hen är bosatt.

1.3 Disposition

I kapitel 2 redovisas kortfattat bakgrund till uppdraget och uppdrag som knyter an till myndighetens arbete för att minska långtidsarbetslösheten.

Kapitel 3 ger en beskrivning av den inventering som gjorts under 2022 av nuläge och utvecklings- och förbättringsarbete som pågår inom myndigheten i de delar regeringen efterfrågar ett förstärkt stöd till långtidsarbetslösa.

Kapitel 4 beskriver de prioriterade insatser som identifierats som betydelsefulla för att snabba på och realisera ett ökat stöd under 2023.

I Kapitel 5 redovisar Arbetsförmedlingens avslutande kommentarer och myndighetens samlade bedömning av om arbetet kommer leda till ett ökat stöd till långtidsarbetslösa, särskilt i områden med socioekonomiska utmaningar.

2 Bakgrund

Arbetsförmedlingen har gedigen erfarenhet av att arbeta med personer som har varit arbetslösa under lång tid. I Arbetsförmedlingens verktygslåda finns en mix av aktiviteter och insatser för att möta kundens behov och ge stöd som leder till arbete eller studier. Målgruppen långtidsarbetslösa är heterogen och träffsäkerheten i

---

⁵ Med källsystem avses här AIS och BÄR.

bedömningen av individens behov och kvaliteten i anvisningen är avgörande för den arbetssökandes möjligheter att få ett arbete eller gå en utbildning.

Arbetsförmedlingens prioriteringar för att motverka långtidsarbetslöshet har sin främsta utgångspunkt i mål och uppdrag i Arbetsförmedlingens regleringsbrev, andra uppdrag och vad som framkommer i myndighetens instruktion. Arbetsförmedlingens övergripande och långsiktiga uppdrag är att effektivt sammanföra dem som söker arbete med dem som söker arbetskraft och prioritera dem som befinner sig långt från arbetsmarknaden. I regleringsbrevet för 2023 anges att myndigheten ska prioritera arbetet med arbetssökande som är eller riskerar att bli långtidsarbetslösa i syfte att de ska övergå till arbete eller utbildning, och då särskilt prioritera personer som varit utan arbete i mer än två år.

I grunden innebär uppdraget att förstärka stödet till långtidsarbetslösa, särskilt i områden med socioekonomiska utmaningar en ytterligare konkretisering av de förväntningar som anges i myndighetens instruktion och utgör inget som ligger utanför myndighetens grunduppdrag.

2.1 Uppdrag som knyter an till arbetet att minska långtidsarbetslösheten

Det uppdrag Arbetsförmedlingen fått att förstärka stödet till långtidsarbetslösa, särskilt i områden med socioekonomiska utmaningar har beröring till ett flertal andra uppdrag myndigheten arbetar med. Därutöver finns kopplingar till andra reglerings- eller regleringsbrevsuppdrag.

Arbetsförmedlingen fick i mars 2022 i uppdrag av regeringen att analysera vilka behov långtidsarbetslösa som står särskilt långt från arbetsmarknaden har och vid behov föreslå åtgärder för att öka övergången till arbete eller utbildning. I återrapporten av analysuppdraget fokuseras på de som står särskilt långt ifrån arbetsmarknaden. Till dessa räknas de som varit inskrivna i etableringen, jobbgarantin för unga eller jobb- och utvecklingsgarantin under totalt fem år eller mer. I november 2022 beräknades gruppen bestå av cirka 32 000 personer.

De långtidsarbetslösa som står längst från arbetsmarknaden är en heterogen grupp där många har mycket lång tid i arbetslöshet och ofta ligger flera komplicerade faktorer bakom. Personer med funktionsnedsättning är överrepresenterade, liksom personer som är 55 år eller äldre. I övrigt har gruppen vitt skilda utmaningar vad gäller exempelvis språk och utbildning.

I analysrapporten görs en forskningsgenomgång som visar att arbetsplatsnära insatser som praktik, arbetsmarknadsutbildning och subventionerade anställningar har en positiv effekt för arbetssökande som varit utan arbete en längre tid. Många i målgruppen kan också ha behov av förstärkta förmedlingsinsatser och det kan behövas en anpassning av arbetsmarknadsutbildningar och subventionerade anställningar så att fler långtidsarbetslösa kan tillgodogöra sig dem. Vidare konstateras i återrapporten att de komplexa behoven hos många långtidsarbetslösa

inte ensamt kan lösas av Arbetsförmedlingen utan kräver ett omfattande samarbete tillsammans med andra aktörer och arbetsgivare.

I förordning (2000:628) om den arbetsmarknadspolitiska verksamheter tydliggörs att myndigheten från och med den 1 december 2022 ska anpassa verksamheten till de skilda förutsättningar och behov som finns i olika delar av landet så att arbets-sökande och arbetsgivare kan få likvärdig service och likvärdigt stöd. Arbetsförmedlingen har även i tidigare regleringsbrev haft detta uppdrag.

Arbetsförmedlingen arbetar utifrån att likvärdigt stöd och likvärdig service innebär att möta kunder utifrån individuella behov och lokala förutsättningar. Arbetet för likvärdigt stöd och likvärdig service i hela landet är en viktig del i arbetet för ett förstärkt stöd till långtidsarbetslösa.

Arbetet för att i samverkan öka stödet till de långtidsarbetslösa tar sin utgångspunkt i det uppdrag om samverkan med kommuner och Delegationen för unga och nyanlända till arbete (Dua) som Arbetsförmedlingen fick i regleringsbrev för 2022. Uppdraget att vidareutveckla samverkan i kommunala, flerkommunala och regionala överenskommelser har delredovisats vid två tillfällen under 2022, och slutredovisas 15 mars 2023.⁶

Under 2022 har Arbetsförmedlingen utvecklat en modell som består av en mall och handledning för överenskommelser om samverkan mellan parterna. Modellen är nu under implementering. Införandet har skett tillsammans med Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) och Dua. Samverkansmodellen syftar till att forma ramar för hur samverkan mellan kommun och Arbetsförmedling ska formaliseras. Genom modellen skapas förutsättningar för gemensamt arbete för att minska långtidsarbetslösheten och att fokusera på grupper av individer och områden där Arbetsförmedlingen och kommunerna ser möjligheter till förstärkt samverkan för att nå målet om minskad långtidsarbetslöshet.⁷

Regeringen har gett Arbetsförmedlingen tillsammans med fem andra myndigheter (Försäkringskassan, Jämställdhetsmyndigheten, Länsstyrelsen i Västernorrlands län, Migrationsverket och Socialstyrelsen) i uppdrag att i samverkan ta fram en myndighetsgemensam plan för att öka utrikes födda kvinnors inträde på arbetsmarknaden. Målgruppen är alla utrikes födda kvinnor, oavsett om de i dag är en del av arbetskraften eller inte, där utrikes födda kvinnor som står långt ifrån arbetsmarknaden är en prioriterad målgrupp.

I den gemensamma rapporten konstateras att hindren för utrikesfödda kvinnors etablering på arbetsmarknaden är såväl strukturella och systemiska som individuella. Rapporten identifierar fyra övergripande utvecklingsområden för fortsatt arbete i samverkan under 2023–2025; fördjupad livshändelsekartläggning och löpande konkretisering av aktiviteter, likvärdigt bemötande, information till och

---

⁶ Af-2022/0036 1681 Samverkan med kommuner och Dua, Delredovisning 1 och Af-2022/0036 1681, Samverkan med kommuner och Dua, Delredovisning 2 uppdrag 3.5

⁷ Af-2022/0036 1681, Samverkan med kommuner och Dua, Delredovisning 2 uppdrag 3.5

kommunikation med målgruppen samt tillgång till och samordning av insatser riktat till målgruppen.

Myndigheten har också utarbetat en plan för det egna arbetet att öka utrikesfödda kvinnors inträde på arbetsmarknaden. Målbilden för planen är att fler utrikes födda kvinnor som är i behov av Arbetsförmedlingens tjänster och stöd ska identifieras tidigt och erbjudas adekvat stöd för att öka möjligheterna till etablering. Flera av de identifierade utvecklingsområdena; kompetensutveckling inom myndigheten för att minska den ojämsställda tillgången till arbetsplatsnära insatser, fördjupad kartläggning, ett aktivt arbetsgivararbete för att säkerställa tillgång till fler arbetsplatser och vidareutveckling av samverkan med kommunerna har direkt påverkan på genomförandeuppdraget att minska långtidsarbetslösheten och kommer beaktas i det fortsatta arbetet.

3 Stärkt stöd till långtidsarbetslösa

Uppdraget har brutits ner i deluppdrag utifrån de områden där regeringen önskade ett förstärkt stöd; fler bokade möten, ökad fysisk lokal närvaro och tillgänglighet, fler personalintensiva insatser, ökad beslutskapacitet samt samverkan med kommunerna och utvecklat arbetet med överenskommelser med andra aktörer.

För varje del redovisas utgångsläge och några av de utvecklingsarbeten som pågår och som påverkar det övergripande arbetet för att minska långtidsarbetslösheten.

3.1 Stärkt lokalt stöd

I kapitlet redogörs för Arbetsförmedlingens arbete för att möjliggöra fler bokade besök och för att förstärka stödet till långtidsarbetslösa, bland annat genom ökad fysisk lokal närvaro och tillgänglighet i egen regi, genom Statens servicekontor eller genom samverkan med kommuner. En beskrivning finns även av myndighetens uppdrag att hålla sig informerad om öppnandet av nya servicekontor.

Det är genom den samlade mängden service som myndigheten kan bryta och förhindra långtidsarbetslöshet, och det innefattar även upphandlade arbetsmarknadspolitiska tjänster även om de inte beskrivs i detta avsnitt.

3.1.1 Utgångsläge och identifierade utmaningar

Genom ett aktivt arbete utifrån Arbetsförmedlingens strategi för kundarbetet – digitalt först⁸ ska fler individer ges möjlighet att själva driva sin process. Även med ett alltmer digitalt arbetssätt krävs att myndigheten har god kännedom om den lokala arbetsmarknaden. Den krävs både för lyckosamma jobbanvisningar och för att veta vilka yrken det finns lokal efterfrågan på, vilket behövs för att ge rådgivning om omskolning till exempel.

---

⁸ Af-2020/0057 6430 Strategi för kundarbetet – digitalt först. Arbetsförmedlingens inriktningsdokument.

Den lokala närvaron säkerställs genom myndighetens samtliga sätt att erbjuda stöd och service, det vill säga genom tillgänglighet i egen och samverkande regi, genom stödet från leverantörer samt genom Statens servicecenter. Avgörande för arbetet att öka stödet till de långtidsarbetslösa är möjligheten att få hjälp av skickliga arbetsförmedlare med lokal förankring och ett brett nätverk av potentiella arbetsgivare på orten, som kan ge ändamålsenliga och precisa jobbrekommendationer till de arbetslösa.

Myndighetens arbete för likvärdigt stöd och likvärdig service i hela landet innebär bland annat att myndighetens tillgänglighet i egen regi säkerställs genom bokade fysiska möten, distansmöten samt via digitala kanaler för att tillsammans ge ett ändamålsenligt stöd. För att Arbetsförmedlingen ska kunna tillgodose arbetssökandes behov av tillgänglighet behöver möjligheten att träffa myndigheten i ett bokat möte öka.⁹

För de arbetslösa är arbetsförmedlarens samtal med den arbetssökande centralt. I ett längre samtal kommer fler parametrar fram som är viktiga för att göra träffsäkra arbetsmarknadspolitiska bedömningar samt anvisa till lämpliga insatser. Samtalet öppnar också upp för att ge mer information om vilket stöd som finns och den arbetssökandes ansvar. Till det kommer möjligheten att bygga en tillit som är avgörande för att dela med sig av känslig information som kan vara av vikt för att utforma och besluta om rätt stöd.

Sedan pandemirestriktionerna hävdes i april 2022 är myndighetens avsikt att möta arbetssökande fysiskt när det finns behov av det. Många ärenden som tidigare har hanterats via fysiska möten har under pandemin kunnat hanteras digitalt och på distans, samtidigt som det är tydligt att fysiska möten för vissa kunder, och i vissa ärenden, skapar mervärde i jämförelse med andra mötesformer.

Att myndigheten träffar de arbetssökande fysiskt är en viktig del i att kunna bedöma det stöd individen behöver men även utifrån rättssäkerhet och god förvaltning. När myndigheten träffar den arbetssökande på det kontor¹⁰, som ligger närmst den arbetssökandes boende bidrar det även till ökad fysisk lokal närvaro. Myndighetens uppdrag kring fysiska möten förtydligades i regleringsbrevet för 2022 och under våren 2022 togs riktlinjer för fysiska möten fram. Att återgå till bokade fysiska möten efter att pandemirestriktionerna upphörde under våren 2022 har gått långsamt. För att undersöka orsakerna till detta genomfördes under hösten 2022 en enkätundersökning riktad till lokala arbetsförmedlare. I den har flera faktorer uppmärksammats som hindrande, vilket myndigheten kommer att jobba vidare med under 2023. Resultaten från kundundersökningarna från 2022 visar fortsatt på en efterfrågan på fysiska möten och förbättrad tillgänglighet.

Servicen på servicekontoren är en del av Arbetsförmedlingens tillgänglighet och i takt med att etableringen av dem ökar så ökar även den fysiska tillgängligheten till ett visst utbud av Arbetsförmedlingens tjänster för arbetsgivare och arbetssökande. För att öka kompetensen hos servicehandläggarna har Statens Servicecenter

⁹ Af-2022/0078 8364 Återrapport Likvärdigt stöd och likvärdig service i hela landet

¹⁰ Myndighetens egna kontor eller genom lokala samarbetslösningar med kommunen eller Statens servicecenter

kontinuerligt utbildningar som utgår från de behov Arbetsförmedlingen identifierat som viktiga för att servicehandläggarna ska kunna stötta arbetssökande.

Under 2022 och 2023 etablerar Statens servicecenter ytterligare 28 servicekontor varav 13 i områden med socioekonomiska utmaningar. En genomlysning har gjorts av Arbetsförmedlingens befintliga kontorsnät i relation till de kontor som SSC öppnar i områden med socioekonomiska utmaningar. På de flesta orter fann myndigheten att avståndet var kort och tillgången god till allmänna kommunikationer mellan befintligt kontor och boende i det socioekonomiskt utsatta området, förutom för Gottsunda i Uppsala och Råslätt i Jönköping. Därav har myndigheten haft dialog med Statens servicecenter om utformningen av de tillkommande kontoren på dessa orter för att säkerställa att det finns möjlighet att ha bokade möte med arbetssökande även på statens servicecenter om det skulle bedömas som mest lämpligt.

3.1.2 Utvecklings- och förbättringsarbeten som bidrar till uppdraget

För att undersöka om den arbetssökandes behov av möten kan lösas mer effektivt har myndigheten initierat ett pilotprojekt för bemanningsplanering och schemaläggning. Projektet bygger på att man testar metod- och systemstöd där den arbetssökandes ärende styrs till den medarbetare som har bäst kompetens att lösa ärendet. Detta förväntas bidra till ett effektivare användande av myndighetens personalresurser och korta ledtiderna för den arbetssökande. En succesiv utökning av medverkande enheter kommer att göras under våren 2023. I pilotprojektet tas lärdomar om hand och förbättringar görs, detta kommer också att bidra till ett underlag för beslut om arbetssättet ska införas i hela myndigheten.

Arbetsförmedlingen arbetar även för att med befintliga resurser öka möjligheten att erbjuda fler bokade möten genom arbetet med systemförbättringar, att utveckla bedömningsstöd och genom ett kontinuerligt metodförbättringsarbete som bidrar till att effektivisera arbetet. Andra sätt är att öka möjligheten för arbetssökande att på egen hand kunna lösa sina frågor varför den digitala utvecklingen av tjänster och information inom myndigheten är viktig. Arbetsförmedlingens tillgänglighet ökar även i takt med att de digitala tjänsterna blir bättre anpassade för arbetssökande med funktionsnedsättning eller för personer med bristande kunskaper i svenska språket. Alltmer information tillgängliggörs på flera språk; svenskt teckenspråk, arabiska, dari, engelska, somaliska, tigrinska, persiska och ryska.

3.2 Fler personalintensiva insatser

I uppdraget från regeringen finns inte någon definition av vad en personalintensiv insats är, och det finns heller inte någon allmänt vedertagen definition. Myndigheten har därför i arbetet utgått ifrån att med personalintensiva insatser menas insatser som kan kräva en fördjupad och mer frekvent kontakt samt i vissa fall tvärfunktionella bidrag. Insatserna utförs av myndighetens egen personal, av

leverantörer av upphandlade arbetsmarknadstjänster¹¹ eller genom samverkansinsatser med andra aktörer.

3.2.1 Utgångsläge och identifierade utmaningar

I dagsläget kan den arbetssökande erbjudas personalintensiva insatser av Arbetsförmedlingen utförd av egen personal i ordinarie verksamhet, inom ramen för internt eller externt finansierad projektverksamhet och i samverkan med andra myndigheter samt av leverantörer på uppdrag av myndigheten. Personalintensiva insatser ska kunna erbjudas kund i alla delar av landet. Graden av personalintensivitet kan variera utifrån den specifika kundens behov av stöd och progression på vägen mot arbete eller utbildning. Ett exempel på insats där personalintensiteten kan variera utifrån kundens behov är SIUS-programmet, där den arbetssökandes behov av introduktion och uppföljning avsevärt kan skilja sig från en kund till en annan.

Under 2019 minskade antalet arbetsförmedlare. Det gjorde att det blev svårare att tillhandahålla personalintensiva insatser. För att kunna tillgängliggöra personalintensiva insatser till de som behöver det har myndigheten exempelvis koncentrerat utförandet av vissa arbetsuppgifter så att medarbetarna som utför dessa arbetar över större geografiska områden. Ett exempel är kompletterande bedömningar i förhållande till ohälsa eller funktionsnedsättning, där särskilda team gör dessa bedömningar för arbetssökande över hela den egna regionen.

I den kompletterande bedömningen, i förhållande till ohälsa eller funktionsnedsättning, görs en bedömning om förmodat stöd- och anpassningsbehov som kan bli aktuellt vid anställning eller utbildning. Information som tagits fram i bedömningen är av stor vikt då det finns en potentiell anställning för den arbetssökande. Genom den kompletterande bedömningen kan myndigheten göra mer träffsäkra bedömningar av vilka insatser de arbetssökande har behov av. Den kompletterande bedömningen kan också leda till ökad beslutskapacitet genom att korta handläggningstiderna för arbetssökande med förmodat stöd och anpassningsbehov.

3.2.2 Utvecklings- och förbättringsarbeten som bidrar till uppdraget

Arbetsförmedlingen har ett flertal exempel på när personalintensiva insatser bidrar till att öka övergångarna till arbete eller utbildning, såsom det effektutvärderade ESF-projektet Jämställd etablering där man fokuserade på att basera matchningen på generella kompetenser i stället för de formella¹². Erfarenheterna från Jämställd etablering ligger till grund för arbetssättet Matchning från dag 1.

SIUS (Särskild stödperson för introduktions- och uppföljningsstöd) är en programinsats som regleras i Förordning (2017:462) om särskilda insatser för personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga. Den nya

---

¹¹ Leverantörer av upphandlade arbetsmarknadstjänster har inkluderats i definitionen av personalintensiva insatser eftersom de i hög utsträckning möter arbetssökande och tillhandahåller insatser som väl passar in på vad som menas med personalintensivt.

¹² Af-2020/0015 0851 Matchningsinsatser för personer som nyligen fått uppehållstillstånd. Slutrapport från socialfondsprojektet Jämställd etablering

beslutsprocessen för SIUS-programmet trädde i kraft i oktober 2022. Syftet med den nya beslutsprocessen är bland annat att över tid ge fler arbetssökande möjlighet att delta i SIUS-programmet. Beslutsprocessen öppnar upp för fler av myndighetens medarbetare att bedöma en arbetssökandes behov av programmet och fatta beslut om anvisning till detta. Den nya beslutsprocessen för SIUS-programmet kommer att följas och förfinas under 2023.

Det pågående ESF-projektet Samstart syftar till att förbättra övergången från skola till arbetsliv för unga med funktionsnedsättning. Projektet arbetar för att utveckla samverkan med kommunerna, att öka likvärdigheten i uppdraget i landet genom en tydlig processbeskrivning, att arbeta i multikompetenta team där SIUS är en viktig insats och att arbeta i en sammanhållen process för individen över längre tid.

Ett särskilt arbetssätt har arbetats fram på ett antal Arbetsförmedlingsenheter i storstadsområden för att med systematik genomlysa långtidsarbetslösas dokumentation som finns tillgänglig i Arbetsförmedlingens systemstöd. Detta har bidragit till att dessa Arbetsförmedlingsenheter snabbare identifierat fler kandidater till upphandlade tjänster, SIUS-programmet och kunnat uppmärksamma andra myndigheter på att vissa arbetssökande har ett behov av en samplanering med flera aktörer än bara Arbetsförmedlingen. Detta arbete har på dessa enheter lett till en minskning av antalet långtidsarbetslösa och att antalet arbetssökande som är inskrivna i Jobb- och utvecklingsgarantin utan aktivitet minskat.

3.3 Ökad beslutskapacitet

Ökad beslutskapacitet definieras här som att öka antalet genomförda programbeslut och att effektivisera beslutshandläggningen så att handläggningstiden kortas och tid frigörs för fler beslutsärenden. Att öka beslutskapaciteten är en nyckelfråga om myndigheten ska kunna säkerställa att fler individer med behov av anställning med stöd av lönebidrag eller arbetsnära praktik ges tillgång till det och att fler arbetsgivare kan anställa med stöd.

Ett beslut blir till i en kedja av händelser. Beslutskapacitet har en stark koppling till de andra delarna av uppdraget att öka stödet till långtidsarbetslösa. Högre kvalitet och effektivare processer vid till exempel mötesbokning ger förutsättningar för högre beslutskapacitet.

Ökad beslutskapacitet måste uppnås med fortsatt fokus på god kvalitet i hela processen, inklusive uppföljningen. Genom att korta handläggningstiderna förkortas ledtiderna för kunder som behöver anställning med stöd eller som vill anställa med stöd och därmed bidrar ökad beslutskapacitet till att öka övergångarna till arbete.

3.3.1 Utgångsläge och identifierade utmaningar

En viktig del för att ökad beslutskapacitet ska kunna realiseras är att myndigheten har tillräckliga resurser och tillgång till nödvändig kompetens både för att fatta beslut om Arbetsförmedlingens egna insatser och för att kunna samverka med andra relevanta aktörer. Myndigheten under året haft svårigheter att bemanna upp i den

takt som behövs. Arbetsförmedlingen behöver fortsätta arbetet för att anpassa medarbetarnas arbetsituation genom kompetensutveckling och att renodla arbetsuppgifter för att skapa förutsättningar för en effektivare handläggning.

För att beslut om anställningsstöd ska kunna fattas krävs en arbetsgivare som tar emot. Myndigheten måste arbeta tillsammans med branschorganisationer för att öka arbetsgivarnas intresse att anställa med stöd. Under hösten 2022 genomfördes en kampanj riktad till arbetsgivare för att öka intresset att anställa inom ramen för nystartsjobb. Myndigheten behöver också informera och utbilda upphandlade kompletterande aktörer i hur nystartsjobb och andra anställningsstöd fungerar.

3.3.2 Utvecklings- och förbättringsarbeten som bidrar till uppdraget

Nystartsjobb är ett viktigt verktyg för att minska långtidsarbetslösheten. Arbetsförmedlingen har centraliserat handläggningen av nystartsjobb på nationell nivå, vilket har resulterat i en ökad överblick och enhetliga processer i handläggningsförfarandet. I och med detta och prognosberäkning av antal nystartsjobsansökningar har myndigheten förbättrat möjligheten att beräkna behov av resurser och ökat flexibiliteten i att tillsätta resurser utifrån behoven och därmed säkra beslutskapaciteten. Pågående nystartsjobsbeslut har ökat under 2022, även om takten avtagit under hösten.

Utvecklingen av systemstödet BÄR (beslut och ärenden) ska bidra till att myndigheten arbetar mer enhetligt och stödja myndigheten i att fatta rättssäkra beslut vilket i sin tur bidrar till likvärdig service. Utvecklingen underlättar också den digitala kommunikationen med leverantörer. För att effektivisera beslutshandläggningen ska utvecklingen av BÄR noga följas, är det till exempel möjligt att automatisera steg i processen så bör det undersökas.

Arbetet har fortsatt för att finna bättre stöd och metoder att planera och följa upp produktionskapaciteten, till exempel det tidigare beskrivna pilotprojektet kring bemanningsplanering och schemaläggning i region Syd som kan ge positiva effekter på beslutskapaciteten och möjliggöra fler bokade möten.

3.4 Stärkt samverkan med kommunerna samt utvecklat arbete med överenskommelser med andra aktörer

Många av de arbetssökande kvinnor och män som står långt ifrån arbetsmarknaden har behov av parallella insatser från olika aktörer för att komma i arbete. Särskilt viktigt är det att olika typer av förberedande insatser kombineras med tydligt jobbfokus och arbetsplatsförlagda insatser. Genom stärkt kunskap och förståelse för varandras uppdrag samt gemensam kartläggning av behov ökar möjligheterna för personer i behov av förstärkt stöd att finna vägarna till arbete eller studier.

För att öka stödet till långtidsarbetslösa ska olika typer av insatser i samverkan öka. Dessa insatser ska komplettera upphandlade tjänster. Det kan handla om insatser som erbjuds i projekt lokalt eller regionalt, via samordningsförbund (FINSAM), lokala jobbspår, och insatser i samarbete med Försäkringskassan, Kriminalvården

eller aktörer inom idéburen sektor. För insatser i samverkan ska möjligheter till finansiering från Europeiska socialfonden användas.

Det är vanligt förekommande att långtidsarbetslösa i olika omfattning också har kontakt med kommunala verksamhetsområden. Arbetsförmedlingen och kommunerna arbetar ofta med samma individer, till exempel de som har behov av försörjningsstöd på grund av arbetslöshet eller de med ett identifierat utbildningsbehov. Därför är samverkan med kommun betydelsefull för att möjliggöra ett ändamålsenligt stöd. Samverkansstrukturer bör så långt det är möjligt vara generella. Till exempel kan en överenskommelse där alla relevanta insatser ingår, snarare än en överenskommelse per specifik målgrupp, bättre synkronisera insatser som både behöver ske parallellt och i en viss ordning. Vilket i sin tur förenklar kundens resa mot arbete eller studier.

Kommunerna har det yttersta ansvaret för sina medborgare, varför det är naturligt att samverka i hög utsträckning med kommunerna. Genom en gemensam kartläggning av behoven hos de arbetssökande i en kommun eller del av en kommun kan Arbetsförmedlingen och kommunen, eller i samverkan med aktörer inom idéburen sektor, skapa gemensamma aktiviteter i form av insatser och projekt som inte konkurrerar med myndighetens upphandlade tjänster.

Samverkan är ett medel för att nå framgång i flera av delarna i uppdraget att öka stödet till långtidsarbetslösa. Särskilt viktigt blir det i arbetet med att öka stödet i områden med socioekonomiska utmaningar. Att samverka med kommuner och andra aktörer skapar möjligheter att möta de behov långtidsarbetslösa kan ha och som respektive part var för sig inte har insatser eller resurser att möta.

3.4.1 Utgångsläge och identifierade utmaningar

För att utveckla och förstärka samverkan med kommunerna både strategiskt och operativt har Arbetsförmedlingen tillsammans med Sveriges kommuner och regioner (SKR) och Delegationen för unga och nyanlända (Dua) under 2022 tagit fram en samverkansmodell¹³ för överenskommelser mellan Arbetsförmedlingen och kommunerna. Samverkansmodellen skapar en gemensam grund där målgrupper, målsättningar och uppföljning fastställs tillsammans med organisatoriska strukturer för det strategiska såväl som det operativa arbetet. En central del är en gemensam kartläggning av behov och förutsättningar, där exempelvis långtidsarbetslösa särskilt ska beaktas. Samverkansmodellen är utgångspunkten för hur myndigheten ska samverka med kommunerna. Modellen ger utrymme för lokala anpassningar utifrån behov samtidigt som den säkerställer en nationellt likvärdig plattform att utgå från i utformning av stöd.

Jobbspår är ett annat svar på hur Arbetsförmedling i samverkan med kommun och arbetsgivare kan minska långtidsarbetslösheten. Genom jobbspår kan utbildningar som möter arbetsgivarnas krav på kompetens utformas, men med tydligt fokus på individernas behov av stöd för att genomföra utbildningarna. Genom modellen för jobbspår väntas samverkan mellan Arbetsförmedlingen och kommunen stärkas, men

---

¹³ arbetsformedlingen.se/kommuner

även samverkan mellan kommun och arbetsgivare, då en standardiserad modell väntas bidra till enhetlighet och tydlighet i hur strukturer för jobbspår kan uppnås.

Att använda projekt kan vara ett verktyg för att kunna erbjuda insatser som inte ligger inom ramen för ordinarie tjänster och insatser. Arbetsförmedlingen har möjlighet att bedriva projektverksamhet inom arbetsmarknadspolitiken med stöd av programförordningen.¹⁴ Samverkanslösningar är ett sätt att öka effektiviteten i arbetsmarknadspolitiken, genom att fler aktörer bidrar till att rusta och matcha arbetssökande. Merparten av det rustande och matchande stödet säkerställs dock genom att myndigheten anskaffar stöd och service genom upphandling. Detta innebär att operativa samverkansinsatser, såsom projekt, måste anpassas så att innehållet i projekten inte möter samma behov som redan kan realiserats genom upphandlade arbetsmarknadstjänster.

Under 2022 tecknades den första nationella överenskommelsen om samverkan mellan Arbetsförmedlingen och Fremia som part för civilsamhället. Överenskommelsen syftar till att underlätta och samordna en strategisk och hållbar samverkan mellan Arbetsförmedlingen och idéburna aktörer inom ramen för den statliga arbetsmarknadspolitiken. Genom användningen av projekt tillsammans andra aktörer såsom Fremia kan Arbetsförmedlingen möta komplexa behov hos personer i långtidsarbetslöshet och bidra i övergången till arbete eller utbildning.

3.4.2 Utvecklings- och förbättringsarbeten som bidrar till uppdraget

En välfungerande samverkan med landets kommuner är en betydelsefull förutsättning för att kunna svara mot uppdraget att minska långtidsarbetslösheten. Myndigheten ger en sammanhängande analys av hur samverkan med kommuner har stärkts i slutredovisningen av regleringsbrevsuppdrag 3.5 för budgetår 2022. I redovisningen beskrivs också planerade aktiviteter framåt som är centrala även för detta uppdrag. Nedan beskrivs några utvecklingsarbeten av särskild vikt.

Många av de långtidsarbetslösa har ett behov av reguljär utbildning för att närma sig arbete. Samtidigt finns det flera utmaningar både vad gäller att påbörja och slutföra en utbildning. För att underlätta övergången från Arbetsförmedlingens insatser till kommunala vuxenutbildningen, är stöd och vägledning både inför och under studierna viktigt. Arbetsförmedlingen bedömer att ökad tydlighet och samsyn kring behov och förutsättningar genom överenskommelser kan vara en central del i att stärka effektiviteten för båda parter. Samtidigt är det viktigt att kommunerna ges goda finansiella förutsättningar för att kunna erbjuda ändamålsenligt stöd och ett kursutbud som svarar mot både arbetsgivares och arbetssökandes behov.

Samverkan underlättas genom utvecklingen av den digitala infrastrukturen där Säker Digital Kommunikation (SDK) nu implementeras som ett stadigvarande sätt att utbyta känslig information i skrift som inte är möjlig att dela via e-post. Dialogen och utvecklingen av den digitala infrastrukturen för förbättrade digitala kommunikationer mellan Arbetsförmedlingen och leverantörer i form av tjänsten

---

¹⁴ I förordning (2000:634) om arbetsmarknadspolitiska program regleras projekt med arbetsmarknadspolitisk inriktning (PROJ).

Meddelandetjänster testas nu och förväntas vara klar under andra kvartalet 2023. Bättre kommunikation mellan Arbetsförmedlingen och leverantörer gynnar också samverkan med kommunerna och effektiviserar processen kring den arbetssökande. Sammantaget ökar myndigheten servicegraden till våra samverkansparter. Det bidrar till en intern effektivisering då rätt funktion hanterar förfrågan tidigare i processen.

Tidigare lagstiftning i Offentlighets- och sekretesslagen (OSL) var ett hinder för ett effektivt informationsutbyte mellan Arbetsförmedlingen och leverantörer av upphandlade arbetsmarknadstjänster och upplevdes som ett hinder för att kunna ge rätt och samordnat stöd till arbetssökande inom rimlig tid. Arbetsförmedlingen arbetar nu med att ta fram verksamhetsstöd för de förändringar i OSL som berör informationsutlämnande mellan Arbetsförmedlingen och leverantörerna. I förlängningen innebär det även att myndigheten kan vara tydligare mot kommuner med vilken typ av förfrågningar de ska efterfråga från leverantörerna och vad som ska efterfrågas hos Arbetsförmedlingen.

I uppdraget avseende finansiella överenskommelselösningar¹⁵ har Arbetsförmedlingen och SKR tillsammans initierat ett arbete för att analysera och initiera möjliga lösningar avseende finansiella överenskommelser. Bakgrunden till uppdraget är att Riksdagen, genom ett förtydligande i lagen (2009:47) om vissa kommunala befogenheter, tydliggjort att kommuner har rätt att anordna aktiviteter för deltagare i arbetsmarknadspolitiska program samt att detta genom överenskommelse med Arbetsförmedlingen får innefatta ersättning för utförandet¹⁶. Arbetet är indelat i två möjliga spår som parterna avser att arbeta vidare med. Spår 1 avser individer som anvisas till reguljära studier inom vuxenutbildningen och som har behov av stöd inför, under och efter studier. Stödet avser samordnande och stödjande insatser. Spår 2 avser individer med ekonomiskt bistånd som är kända av de kommunala verksamheterna och som är i behov av koordinerade och kombinerade insatser för att kunna komma till arbete.

4 Beslutade åtgärder 2023

I Arbetsförmedlingens verksamhetsplan för 2023 fokuseras på att bryta och förhindra långtidsarbetslöshet. När det gäller att bryta långtidsarbetslöshet ska myndigheten stärka arbetet med fördjupat stöd¹⁷ till arbetssökande, med särskilt fokus på de som står för långt ifrån arbetsmarknaden för att tillgodogöra sig matchningstjänster. Här är arbetsplatsförlagda insatser, tillsammans med utbildning och anställningsstöd särskilt viktiga delar. För att möjliggöra detta ska Arbetsförmedlingen stärka arbetsgivararbetet och samverka med kommuner, leverantörer och andra aktörer. När det gäller att förhindra långtidsarbetslöshet ska myndigheten stärka förmågan att träffsäkert bedöma vilka arbetssökande som

¹⁵ Af-2022/0104 2961 Uppdrag avseende finansiella överenskommelselösningar

¹⁶ 2 §, Lag (2022:1241) om ändring i lagen (2009:47) om vissa kommunala befogenheter

¹⁷ Fördjupat stöd är en samlande benämning på de insatser/aktiviteter som syftar till att närma sig och möjliggöra målet arbete/utbildning. Det fördjupade stödet utgår från en bedömning om att arbetssökande har ett individuellt behov, utöver enbart självservice-tjänster.

behöver tidigt stöd för att inte riskera långtidsarbetslöshet och fokusera insatser till dem. Fler arbetssökande ska ges matchningstjänster tidigare i arbetslösheten och myndigheten ska särskilt följa upp och kontrollera de arbetssökande som behöver söka arbete mer aktivt.¹⁸

Under 2023 kommer myndigheten att fokusera på sex aktiviteter för att öka stödet till långtidsarbetslösa:

- den arbetssökandes planering,
- fysiska möten som bidrar till likvärdig service,
- Matchning från dag 1 i områden med socioekonomiska utmaningar,
- Samstart 2.0,
- behovsprövat stöd och
- ökat antal platser på SIUS-programmet.

Syftet att prioritera dessa aktiviteter är att förstärka myndighetens övergripande arbete för att minska långtidsarbetslösheten genom att sätta extra fokus på insatser och områden som forskning och evidens visar har effekt och som myndigheten bedömer har förutsättningar att realiseras under 2023. De beslutade aktiviteterna kommer utföras i den ordinarie verksamheten och följas upp inom ramen för Arbetsförmedlingens verksamhetsplanering. Aktiviteterna kommer att kompletteras allt eftersom uppdraget fortskrider. Det är viktigt att myndigheten hittar arbetssätt som möjliggör förstärkt stöd i områden med socioekonomiska utmaningar.

Myndigheten ger såväl grundläggande stöd som fördjupat stöd som riktar sig till långtidsarbetslösa. Det grundläggande stödet innefattar också den stödande struktur som omfattas av myndighetens allmänna support och service och det digitala informationsutbytet med samverkansparter som behöver fungera väl för att möta de långtidsarbetslösas behov.

4.1 Åtgärder för ett förstärkt grundläggande stöd till långtidsarbetslösa

Under 2023 förväntas konjunkturen försämrats vilket också innebär en mindre efterfrågan på arbetskraft. Därför behöver insatser riktas något bredare och ges tidigare till de arbetssökande som bedöms riskera långtidsarbetslöshet. Oavsett konjunkturläge ska alltid de arbetssökande kvinnor och män som inte klarar att få ett jobb utan att få stöd från Arbetsförmedlingen, och de arbetssökande som står långt ifrån arbetsmarknaden, prioriteras. Fokus under 2023 är att förbättra den arbetssökandes planering och att öka antalet fysiska möten för de långtidsarbetslösa som har behov av det.

4.1.1 Fokus på den arbetssökandes planering

För att öka stödet till de långtidsarbetslösa krävs en väl fungerande och uppdaterad planering för individen. Under 2023 kommer utvecklingen av handlingsplanen ha

---

¹⁸ Af-2022/0029 2963 Arbetsförmedlingens verksamhetsplan 2023

särskilt fokus på att tidigt identifiera funktionsnedsättning, främja jämställdhet och planera insatser till arbetssökande som står långt ifrån arbetsmarknaden.

En del i att skapa förutsättningar för att förhindra och bryta långtidsarbetslöshet är att förbättra myndighetens bedömningar och kvaliteten i handlingsplaner. Genom precision i bedömningar skapas förutsättningar för att ge arbetssökande ett effektivt och behovsanpassat stöd. Det är av vikt att tidigt identifiera arbetssökandes behov samt bedöma om och hur ohälsa eller funktionsnedsättningar påverkar möjligheterna till arbete eller studier.

Med stöd av den arbetsmarknadspolitiska bedömningen och utifrån den arbetssökandes förutsättningar och behov ska en adekvat och kvalitativ bedömning göras av vilka aktiviteter som behövs för att den arbetssökande ska komma i arbete eller börja studera. Aktiviteterna kan vara i egen regi, i samverkan eller hos en leverantör av upphandlade arbetsmarknadstjänster.

Med utgångspunkt i den arbetssökandes stödbehov och utifrån vad som är arbetsmarknadspolitiskt motiverat, planeras lämpliga insatser och aktiviteter in. De ska vara konkreta, tidsatta om möjligt, beskriva vad den arbetssökande själv ska göra, och på vilket sätt Arbetsförmedlingen eller en leverantör kommer att stödja den arbetssökande. Det ska alltid finnas minst en aktuell framåtsyftande aktivitet i handlingsplanen och det ska vara tydligt hur och när aktiviteterna och handlingsplanen ska följas upp och förnyas. Handlingsplanen ska kontinuerligt och utifrån behov följas upp och uppdateras vid förändringar i den arbetssökandes planering, senast var sjätte månad. Förändringen att handlingsplanen för arbetssökande ska uppdateras var sjätte månad kommer att innebära förändrade arbetssätt och stor resursåtgång. I dagsläget finns cirka 230 000 handlingsplaner som redan är äldre än sex månader.

Det är viktigt att den arbetssökande känner sig delaktig i innehållet i handlingsplanen för att nå sitt mål. Aktiviteter, insatser och lämpliga arbeten som beskrivs i handlingsplanen tas fram i dialog med den arbetssökande, men om arbetsförmedlaren och den arbetssökande har olika syn på handlingsplanens innehåll är det arbetsförmedlarens bedömning som gäller.

Genom förbättrade handlingsplaner skapas tydlighet och struktur både för kunden, för Arbetsförmedlingen och för leverantörer av arbetsmarknadspolitiska tjänster. Det hjälper den arbetssökande att uppnå nya mål och myndigheten att erbjuda rätt insatser och stöd. Handlingsplanen ska underlätta för leverantörer av upphandlade arbetsförmedlingstjänster att anpassa insatser och matcha effektivt. Handlingsplanen ger också myndigheten förutsättningar att utföra kontrolluppdraget. En förbättrad handlingsplan ökar möjligheterna att bryta och förhindra långtidsarbetslöshet.

4.1.2 Fysiska möten som bidrar till likvärdig service

Alla arbetssökande ska få tillgång till det stöd som bedöms nödvändigt för att nå arbete eller studier. I takt med att utbyggnaden av digitala tjänster och service på distans succesivt har ökat har behovet av fysiska möten generellt minskat. Det finns dock arbetssökande som har behov av ett fysiskt möte. Vid ett fysiskt möte finns

bättre förutsättningar att identifiera individuella behov som kan påverka möjligheten till anställning.

Arbetsförmedlingen har under 2022 tagit fram *Riktlinjer för fysiska möten*¹⁹ som syftar till att stödja myndighetens bedömning av när det är ändamålsenligt att genomföra fysiska möten med arbetssökande och arbetsgivare. Ett nationellt införande ska ske under våren 2023. Riktlinjerna bidrar till mer likvärdiga bedömningar om när ett möte ska ske fysiskt och när det i stället med fördel kan ske på distans, och bidrar därmed till mer likvärdigt stöd och likvärdig service i hela landet.

Implementeringen av riktlinjer för fysiska möten förväntas, utöver att effektivisera användandet av myndighetens resurser, leda till att kunder med behov av fysiska möten i ökad utsträckning får tillgång till det. Det ger också ökad tillgänglighet både gentemot arbetssökande och arbetsgivare men även i samverkan med exempelvis kommun eller andra parter.

4.2 Åtgärder för ett förstärkt fördjupat stöd till långtidsarbetslösa

För många kunder som riskerar eller har hamnat i långtidsarbetslöshet krävs ett fördjupat stöd för att närma sig arbete eller studier. Fördjupat stöd är en samlande benämning på de insatser och aktiviteter som syftar till att den arbetssökande ska närma sig och möjliggöra målet arbete eller utbildning. Det fördjupade stödet utgår från en bedömning av att arbetssökande har ett individuellt behov, utöver enbart självservicejänster.

För att bryta långtidsarbetslösheten är det väsentligt att möta behoven i de grupper som myndigheten har identifierat som arbetssökande med svag konkurrensförmåga. Detta är arbetssökande som har en funktionsnedsättning som innebär nedsatt arbetsförmåga, är äldre än 55 år, saknar gymnasieutbildning eller är födda utanför Europa. Vid utgången av 2022 tillhörde 81 procent av de som var långtidsarbetslösa grupper med svagare konkurrensförmåga. Av de långtidsarbetslösa saknar 40 procent gymnasieutbildning, 63 procent är utrikesfödda och 24 procent har en registrerad funktionsnedsättning som innebär nedsatt arbetsförmåga. De grupper av arbetssökande som har svagare konkurrensförmåga på arbetsmarknaden löper i genomsnitt en högre risk än andra att hamna i långvariga perioder utan arbete, även om det finns betydande variationer mellan individer. Det visar sig bland annat genom att andelen inskrivna arbetslösa med svag konkurrensförmåga ökar med tid utan arbete.

För att på ett effektivare sätt arbeta med att i större utsträckning också förhindra långtidsarbetslöshet krävs omfattande stöd, bland annat genom vägledande- och motiverande samtal, och en kedja av arbetsnära insatser, där anställningsstöd, praktik och uppföljning är viktiga komponenter. Ett ökat antal deltagare i subventionerade anställningar och praktik förutsätter personalintensiva arbetssätt.

---

¹⁹ Af-2022/0031 0188 Riktlinjer för fysiska möten

Det handlar exempelvis om samverkan, nära samarbete med arbetsgivare och proaktiva insatser för att hitta lämpliga platser.

Det är inte alla verktyg som Arbetsförmedlingen har till sitt förfogande för att hjälpa och rusta arbetssökande som har utvärderats. Kunskapen är därför begränsad kring hur vissa insatser påverkar möjligheten för arbetssökande att övergå till arbete och utbildning. Insatser som har utvärderats och som det finns evidens för att de ökar chanserna att lämna arbetslösheten är bland annat: praktik, arbetsmarknadsutbildning, subventionerade anställningar, förstärkta förmedlingsinsatser²⁰, och SIUS-metodiken.²¹

Under 2023 avser myndigheten särskilt fokusera på fyra aktiviteter där myndigheten ser att det finns förutsättningar att förstärka och få effekt i arbetet för att öka stödet till långtidsarbetslösa. De fyra prioriterade aktiviteterna bygger på myndighetens samlade kunskap och erfarenhet av vilka stöd som är verksamma.

4.2.1 Matchning från dag 1

Matchning från dag 1 är en evidensbaserad metod som i utvärderingar har visat en positiv effekt på övergången till arbete. Matchning från dag 1 bygger på ett arbets sätt särskilt utformat för arbetssökande som står långt från arbetsmarknaden. En del i metoden består av inventering av bland annat deltagarens generella kompetenser, med syftet att överföra information mellan arbetssökande och arbetsgivare för att nå hållbara matchningar. Insatsen är arbetsnära och möjliggör att motiverade sökande snabbt får stöd att komma ut på en arbetsplats.

Matchning från dag 1 är en personalintensiv insats som för att kunna genomföras fullt ut kräver ytterligare finansiering, i enlighet med vad som framförts i myndighetens budgetunderlag. För att snabbt kunna starta upp i mindre skala är möjligheten till finansiering via europeiska socialfonden viktigt. Vid tidpunkten för denna rapportering finns inga beslut som möjliggör en sådan finansiering nationellt.

Under 2023 vill myndigheten möjliggöra för fler långtidsarbetslösa att få tillgång till Matchning från dag 1. Målgrupp för Matchning från dag 1 under 2023 är utrikesfödda kvinnor och män boende i områden med socioekonomiska utmaningar som varit arbetslösa mer än 24 månader. Prioriteringar av i vilka områden med socioekonomiska utmaningar arbete ska starta upp genomförs av regionerna. Där Matchning från dag 1 genomförs ska det ske i tät dialog och samverkan med kommunerna inom ramen för det överenskommelsearbete som nu implementerats.

---

²⁰ Det finns ingen exakt definition av vad "förstärkta förmedlingsinsatser" är men i de projekt där insatserna har testats har det inneburit fördjupad kartläggning av kompetenser, förmågor, ambitioner och behov, intensivare och förbättrad matchning som i sin tur bygger på intensivare kontakter med arbetsgivare. Även om målgruppen för insatserna skiljer sig åt är arbetssätten i stora delar likartade, och det är möjligt att identifiera flera gemensamma framgångsfaktorer. Arbetssätten har ett direkt fokus på arbete, utan att det görs en bedömning av matchningsbarhet eller att det behövs en viss förberedelse tid. Insatserna startar med en djupare och bredare kartläggning av de arbetssökandes kompetenser och förutsättningar. De kännetecknas av ett tydligt mål om att alla arbetssökande så snabbt som möjligt ska matchas ut mot arbete och mycket av verksamheten utgörs av omfattande och systematiskt arbetsgivararbete.

²¹ Se Af-2022/0114 1951 återsrapport: uppdrag till Arbetsförmedlingen att analysera och redovisa behov hos långtidsarbetslösa som står särskilt långt från arbetsmarknaden, avsnitt 3 för en litteraturgenomgång

Matchning från dag 1 är ett komplement till de matchningsinsatser som idag erbjuds av Arbetsförmedlingens upphandlade leverantörer. Arbetssökande som skulle vara aktuella för denna åtgärd är arbetssökande som har behov av omfattande stöd och som inte bedöms tillhöra målgruppen för den typ av förmedlingsinsatser som idag utförs av anordnare, men som inte har en dokumenterad funktionsnedsättning. För de med en dokumenterad funktionsnedsättning ska i stället möjligheterna utökas att delta i insatser där SIUS-metodiken tillämpas (se 4.2.4).

Genom utökad användning av Matchning från dag 1 ökar stödet till långtidsarbetslösa, särskilt i områden med socioekonomiska utmaningar.

4.2.2 Samstart 2.0

Tidig upptäckt av funktionshinder som medför nedsatt arbetsförmåga är viktigt för att minska risken för långtidsarbetslöshet. Syftet med Samstart är att förbättra övergången från skola till arbetsliv för unga med en fysisk eller psykisk funktionsnedsättning. Samstart samverkar med gymnasieförvaltningarna och skolorna för att öka identifieringen av individer i skolan som är i behov av stöd i övergången, samt med andra delar av kommunen för att förbättra samverkan mellan Arbetsförmedlingen och kommunen för insatser efter skolslut.

Projekt Samstart drivs i samarbete med kommunerna.²² Projektet ägs av Arbetsförmedlingen och medfinansieras av Europeiska socialfonden. Arbetsförmedlingen har nu fått finansiering för ytterligare en period från ESF+ och projektet fortgår därmed till och med 31 januari 2026. Finansieringen ger förutsättningar att fortsätta utveckla arbetet och planeringsarbete pågår nu för att inkludera fler kommuner i landet. Projektet ska utveckla metoder för att stärka kopplingen mellan skola, myndigheter och arbetsliv och på så vis underlätta ungdomarnas etablering i arbetslivet. Genom bättre dialoger och mer statistik blir det enklare att se var det finns utvecklingspotential i identifieringen av elever.

En uppväxling av Samstart förväntas leda till att fler individer med funktionsnedsättning identifieras tidigare vilket minskar risken för långtidsarbetslöshet och utanförskap för individen. Genom den sammanhållna processen, som innebär att arbetsförmedlare i uppdraget tidig skolsamverkan följer individen även efter skolslut, och genom en ökad kundkännedom så ökar möjligheten att individer snabbare får rätt insatser och stöd. Detta leder i sin tur till ökad omsättning till arbete eller studier. Ett exempel är att fler individer i målgruppen snabbare får tillgång till SIUS-insatsen, men även till andra insatser som Arbetsförmedlingen har tillgång till.

4.2.3 Behovsprövat stöd

Arbetssökande med flera parallella insatser och kontakter kan ha behov av stöd för att klara av att driva sin process mot arbete eller studier. De riskerar annars att inte ta

---

²² I dagsläget genomförs projekt Samstart i Malmö, Växjö, Alvesta, Lessebo, Ljungby, Markaryd, Älmhult, Tingsryd, Uppvidinge, Göteborg, Eskilstuna, Katrineholm, Strängnäs och Umeå.

del av aktiviteter de är i behov av, vilket kan leda till sanktioner och långtidsarbetslöshet.

Därför ska myndigheten genom ett mindre pilotprojekt testa en utvecklad modell för behovsprövat stöd för att säkerställa att den arbetssökandes process utvecklas enligt plan. Det behovsprövade stödet innebär stödjande och samordnande aktiviteter i form av kanaloberoende samtal och möten med hjälp av en utsedd samordnare. Med stödet avses inte personlig handläggning, myndighetsutövning, matchning eller specialiststöd. Det behovsprövade stödet är inte en arbetsmarknadspolitisk insats, utan ett för kunden frivilligt koordinerande stöd under en given period, i syfte att stötta kunden i pågående och planerade aktiviteter samt att i högre grad säkerställa att kundens planering fullföljs.

En pilotverksamhet startar under våren 2023, i syfte att identifiera arbetssökande som skulle ha störst värde av arbetssättet. Med hjälp av pilotverksamheten ska den framarbetade modellen för behovsprövat stöd kunna testas för att se om det motsvarar det behov av stöd till arbetssökande som har identifierats.

Att införa ett behovsprövat stöd förväntas leda till ökad kvalitet i bedömning och planering, kortare handläggningstid och kortare ledtider för kund och fler bokade möten för långtidsarbetslösa. Det förväntas också bidra till att fler tar del av arbetsnära insatser, tjänster eller anställningsstöd.

4.2.4 Ökat antal platser på SIUS-programmet

Personer med en funktionsnedsättning som innebär nedsatt arbetsförmåga tillhör en av de grupper som har svagare konkurrenskraft på arbetsmarknaden och generellt sett löper högre risk att hamna i långtidsarbetslöshet. För att möta behoven hos personer med funktionsnedsättning som innebär nedsatt arbetsförmåga men som bedöms ha förutsättningar för anställning om personen får stöd vid introduktionen på arbetsplatsen konstaterar myndigheten att programinsatserna måste utökas. Ett särskilt fokus under 2023 för att stärka målgruppen i övergång till arbete är att utöka antalet platser på SIUS-programmet.

SIUS-programmet är ett sedan många år etablerat och välkänt stöd för arbetssökande med funktionsnedsättning, vilket genom sin metodik kan betraktas som en personalintensiv insats när kundens behov så kräver det. SIUS-programmet har bidragit till att öka övergångar till arbete för arbetssökande med funktionsnedsättning, särskilt i förhållande till vissa andra arbetsmarknadspolitiska insatser²³. SIUS är en insats för arbetssökande som har behov av stöd för att finna, få och behålla en anställning på den reguljära arbetsmarknaden. SIUS kan även användas i de fall en anställning redan är planerad eller i inledningsskedet av en påbörjad anställning.

SIUS är Arbetsförmedlingens tillämpning av metoden Supported Employment. Supported Employment är en arbetsrehabiliteringsmetod som kännetecknas av en inriktning mot tidig arbetsplatsplacering med stöd. Metodiken bygger på ”placera,

²³ Fogelgren, M., Ornstein, P., Rödin, M., och Skogman Thoursie, P. (2021). Is supported employment effective for young adults with disability pension? Evidence from a randomized evaluation. *Journal of Human Resources*.

träna, behålla"-modellen där upplärning och träning företrädesvis sker på den arbetsplats där individen ska arbeta. Det särskilda stödet utförs av en arbetsförmedlare med kompetens i Support employment-metodiken på Arbetsförmedlingen. Uppföljningsstöd lämnas också under minst ett år efter att anställningen påbörjats i syfte att den anställde ska behålla sitt arbete. Stödet ges såväl till den arbetssökande som arbetsgivaren och arbetsplatsen.

Utökningen av antalet SIUS-platser kombineras med ett systematiskt jämställdhetsarbete för bedömning, urval och prioritering vid beslutsfattande för det underrepresenterade könet. Genom att utöka antalet platser på SIUS-programmet ges fler långtidsarbetslösa med funktionsnedsättning som innebär nedsatt arbetsförmåga ökade möjligheter till anställning och fler arbetssökande som står längst ifrån arbetsmarknaden får möjlighet till arbetsnära insatser. Utvecklingen av SIUS skapar förutsättningar för fler anställningar för personer med behov av anpassningar i arbetet.

Personalintensiva arbetsätt och behov av ökad finansiering

I uppdraget anges att Arbetsförmedlingen ska förstärka stödet till personer som är långtidsarbetslösa, särskilt i områden med socioekonomiska utmaningar, och detta ska bland annat ske genom fler personalintensiva insatser. Både arbetssättet Matchning från dag 1 och SIUS-metodiken är personalintensiva arbetsätt som också kräver ökad finansiering. Arbetssökande i den tänkta målgruppen för arbetssätten bedöms stå relativt långt ifrån arbetsmarknaden och det kan på så sätt vara motiverat att de får ta del av mer resursintensiva insatser än arbetssökande som bedöms ha ett mindre stödbehov. Arbetsförmedlingen gör i budgetunderlaget för 2023 – 2025 bedömningen att uppdragets realiserbarhet, med alla dess ingående delar, är beroende av ytterligare resurser.

5 Arbetsförmedlingens samlade bedömning samt avslutande kommentarer

Myndigheten ska nyttja tilldelade medel på ett så effektivt och jämställt sätt som möjligt för att bryta och förhindra långtidsarbetslöshet. Arbetet att förbereda uppdraget att förstärka stödet till de långtidsarbetslösa, särskilt i områden med socioekonomiska utmaningar har skett inom ramen för den finansiering myndigheten har.

Genomförandeuppdraget har bidragit till ytterligare fokusering av myndighetens arbete för att öka stödet till de långtidsarbetslösa. Uppdraget har också satt fokus på viktiga strategiska frågor om hur myndigheten bäst arbetar för att möta behov i socioekonomiskt utsatta områden. Myndighetens bedömning är att samverkan med kommunerna är ett kraftfullt verktyg för att möta behoven hos de långtidsarbetslösa och för att identifiera de områden som behöver prioriteras i arbetet.

Omhändertagande och förberedande arbete för uppföljning och utveckling av de överenskommelser som tecknats med kommunerna pågår och kommer att fortsätta under 2023. I samverkan finns möjlighet att tillsammans med kommunen definiera behov utifrån områdesstatus, det vill säga om det finns särskilda behov som koncentreras till avgränsade geografiska områden, till exempel baserat på Delmos områdesindex över områden med socioekonomiska utmaningar, och där det behövs extra insatser och resurser som bygger på kartläggningen av kommuninvånarnas behov. Ett utvecklingsområde är att titta på hur myndigheten kan följa upp stödet till långtidsarbetslösa i områden med socioekonomiskt utsatta områden, till exempel om det går att nyttja uppföljningsverktyget för samverkansmodellen med kommunerna.

En nyckelfaktor för minskad långtidsarbetslöshet är att använda de arbetsmarknadspolitiska insatser som finns i verktygslådan på ett effektivt sätt. Genom att under 2023 sätta fokus på de prioriterade aktiviteterna nyttjar myndigheten sin kunskap om vilka stöd som har effekt för att åstadkomma ett ökat stöd till långtidsarbetslösa. Men arbetet med att minska långtidsarbetslösheten behöver bedrivas inom många olika politikområden och tillsammans av flera olika aktörer. Arbetsförmedlingen har en central roll i arbetet med att förhindra och bryta långtidsarbetslöshet men kommer inte att klara utmaningen på egen hand med verktygen inom den statliga arbetsmarknadspolitiken. Även till exempel kommunerna, Försäkringskassan och aktörer inom idéburen sektor har viktiga roller.

Viktiga förutsättningar för att rusta de långtidsarbetslösa är tillgången till arbetsnära insatser såsom praktik, anställningsstöd, och arbetsmarknadsutbildning eller genom att anvisa den arbetssökande att söka reguljär utbildning. Många långtidsarbetslösa har behovet av omställning och kompetenshöjande insatser. Fyra av tio långtidsarbetslösa saknar gymnasial utbildning. Två tredjedelar av korttidsutbildade är utomeuropeiskt födda och av dessa utgörs en majoritet av kvinnor.²⁴ Det är fortsatt av stor vikt att kommunerna tillgängliggör utbildning för arbetssökande som har behov av att kombinera olika studieformer såsom svenska för invandrare (SFI) och utbildning på grundläggande eller gymnasial nivå. Arbetsförmedlingen arbetar aktivt för att öka anvisningar till reguljär utbildning men mer behöver göras för att öka effekten av anvisningarna och säkerställa att fler av de som anvisas också har förutsättningar att påbörja och slutföra utbildningen. Arbetsförmedlingen bedömer att anvisning att söka reguljär utbildning är betydligt mer effektivt när det sker i kombination med vägledande och motiverande stöd, där en utvecklad samverkan med kommuner och folkhögskolor är central.²⁵

Arbetsförmedlingens verksamhet kan delvis påverka utbudssidan, men inte minst arbetsgivare inom privat sektor spelar en viktig roll för att personer som varit utan arbete under lång tid ska kunna få ett arbete. Ett aktivt arbetsgivararbete är väsentligt för att underlätta matchningen och för att möjliggöra att fler arbetsgivare har möjlighet att rekrytera utifrån behov. Arbetsförmedlingen ska fortsätta att, utifrån

²⁴ Af-2022/0009 4862 Arbetsmarknaden för kortutbildade

²⁵ Af-2021/0067 4581 Öka övergångar till reguljära studier, återrapport (del 2)

arbetsgivares rekryteringsbehov, synliggöra, utveckla och ta tillvara på kompetensen hos de arbetssökande som står långt ifrån arbetsmarknaden.

För att möjliggöra för fler långtidsarbetslösa att kunna delta i arbetsnära insatser och få anställning med stöd behöver myndigheten aktivt arbeta för att ackvirera fler platser och öka beslutskapaciteten för att kunna fatta beslut om till exempel lönebidrag. För att öka beslutskapaciteten är flera initiativ under utveckling, till exempel det redovisade arbetet för produktionsplanering samt förnyat arbetssätt för beslut om nystartsjobb. Även arbetet med kompletterande bedömning ger förutsättningar för effektivare beslutsprocesser genom samlad information om kunden och dess stödbehov.

Flera delar i uppdraget är resurskrävande. Det är viktigt att Arbetsförmedlingen fortsätter arbeta med att effektivisera och därigenom frigöra resurser, men det kommer inte att vara tillräckligt. Arbetsförmedlingens utgångspunkt är att det under budgetunderlagsperioden kommer att vara ett fortsatt stort behov av insatser för att förhindra och bryta långtidsarbetslöshet. Den förväntade utvecklingen på arbetsmarknaden innebär ett ökat antal arbetslösa och långtidsarbetslösa samt en avtagande efterfrågan i vissa branscher, vilket försvårar arbetet med att skapa fler arbetsplatsförlagda insatser och anställningar med stöd. Insatser som är viktigast för arbetssökande som står långt från arbetsmarknaden.

Samspelet mellan förvaltningsanslag och programanslag är en viktig förutsättning för att kunna genomföra arbetsmarknadspolitiken. Arbetsförmedlingen gjorde i budgetunderlaget för 2023 – 2025 bedömningen att det finns en obalans mellan förvaltningsmedel och programmedel. Vid en obalans mellan anslagsformerna finns det en risk att programanslagen inte kan utnyttjas fullt ut. Det gäller inte minst arbetsplatsnära insatser och anställningar med lönebidrag som tar mycket personalresurser i anspråk. Även antalet deltagare i matchningstjänster, övriga tjänster, arbetsmarknadsutbildning och introduktionsjobb påverkas av den föreslagna minskningen av förvaltningsanslaget.

Att ha möjlighet att utöka tillgången till förstärkta förmedlingsinsatser i form av Matchning från dag 1 i projektform genom finansiering av ESF är av mycket stor betydelse för att kunna förstärka stödet till de långtidsarbetslösa, särskilt i socioekonomiskt utsatta områden under 2023. Men det kan inte ses som en långsiktig hållbar lösning att finansiera förstärkta förmedlingsinsatser genom projektmedel. Finansiering genom ESF-projekt innebär en begränsning både vad gäller varaktighet och omfattning. För att uppnå resultat och minska antalet långtidsarbetslösa skulle fler i målgruppen behöva få ta del av förstärkta förmedlingsinsatser, än vad som är möjligt när arbetssättet genomförs i projektform.

De förberedelser som gjorts under 2022 inom ramen för uppdraget bedömer myndigheten leder till att långtidsarbetslösa kommer få tillgång till ett förbättrat stöd under 2023. Genom att förbättra den enskildes planering och tidigt identifiera hinder och behov av fördjupat stöd bidrar myndigheten till att förhindra långtidsarbetslöshet, samtidigt som aktiva åtgärder genom förstärkta

förmedlingsinsatser som Matchning från dag 1 och utökad tillgång till SIUS-programmet till de med funktionshinder som påverkar arbetsförmågan bidrar till att bryta långtidsarbetslöshet. De aktiviteter som planeras ger sammantaget förutsättningar för fler som är eller riskerar långtidsarbetslöshet att komma i arbete och studier eller närma sig arbetsmarknaden under 2023. Arbetet med uppdraget kommer utvecklas under kommande år fram till slutredovisning 2026.